

STRESZCZENIE

Ze względu na zmiany demograficzne oraz rosnącą długość życia, osoby starsze coraz częściej skupiają zainteresowanie naukowców z różnych dziedzin, również z zakresu glottodydaktyki (por. Formosa i Findsen, 2011). Seniorzy to bez wątpienia wyjątkowi uczniowie, dla których praktyczne cele oraz potrzeba komunikacji stanowią elementarne motywy zachęcające do nauki języka obcego (np. Derenowski, 2021).

Celem niniejszej dysertacji było zbadanie gotowości komunikacyjnej (MacIntyre i in., 1998) osób starszych, które uczestniczyły w grupowych zajęciach języka angielskiego. Ponadto ważnym elementem prezentowanego projektu badawczego była identyfikacja czynników wpływających na gotowość komunikacyjną podczas uczenia się języka angielskiego w późnej dorosłości.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. Pierwsze trzy stanowią teoretyczne tło dotyczące charakterystyki osób starszych, uczenia się w wieku senioralnym, jak również prezentują fundamentalne badania empiryczne związane z koncepcją gotowości komunikacyjnej w kontekście nauki języka obcego. W dwóch kolejnych rozdziałach przedstawiono projekt badawczy z uwzględnieniem opisu zasadniczych komponentów, wyników analizy i wniosków.

Rozdział pierwszy zawiera przegląd literatury z zakresu psychologii starzenia się i starości, a także sposób rozmiękania pojęć takich, jak trzeci wiek, starość oraz starzenie się. Prezentuje on informacje na temat zmian zachodzących w starzejącym się organizmie zarówno na poziomie biologicznym, jak i neuropsychologicznym. Omówione zostały badania neuronaukowe z uwzględnieniem korzyści wynikających z uczenia się języka drugiego. Ich wyniki wyraźnie wskazują na przewagę w umiejętnościach poznawczych u osób dwujęzycznych.

Rozdział drugi zawiera informacje na temat idei procesu uczenia się w wieku senioralnym. Mowa tutaj przede wszystkim o takich koncepcjach, jak uczenie się przez całe życie (lifelong learning), andragogika oraz geragogika, która stanowiła podstawę do zaproponowanej przez Ramírez Gómez (2016a) krytycznej geragogiki języków obcych (critical foreign language geragogy). Omówiona została także glottogeragogika wprowadzona do naukowego dyskursu w Polsce przez Jaroszewską (2011). Dalsza część rozdziału dotyczy osób starszych w aspekcie uczenia się języka obcego i prezentuje wyniki badań

empirycznych, zarówno z perspektywy studenta, jak i nauczyciela pracującego z osobami dorosłymi w zaawansowanym wieku.

Rozdział trzeci przedstawia koncepcję gotowości komunikacyjnej w języku drugim (MacIntyre i in., 1998). Uwzględnia początkowe badania empiryczne oraz kulturowy aspekt tej koncepcji. Następnie zostały omówione instrumenty badawcze oraz ich dynamiczne modyfikacje, służące bardziej precyzyjnej ocenie poziomu gotowości komunikacyjnej w środowisku naturalnym, jak również w środowisku klasowym. W omawianej części dysertacji przedstawiono wyniki dyskusji nad związkiem gotowości komunikacyjnej z motywacją oraz zadowoleniem z uczenia się języka obcego (foreign language enjoyment).

Rozdział czwarty zawiera szczegółowy opis projektu badawczego, którego zasadniczym celem było przeanalizowanie gotowości komunikacyjnej starszych dorosłych podczas wykonywania różnych ćwiczeń językowych w klasie. Autorka stworzyła własne skale, ale także wykorzystwała istniejące narzędzia, które zostały dostosowane do potrzeb osób w wieku powyżej 55 lat.

Realizacja projektu pozwoliła na szczegółowe zapoznanie się z zachowaniami komunikacyjnymi studentów podczas zajęć z języka angielskiego. Obliczenia statystyczne natomiast ukazały istotne korelacje, które umożliwiają analizę czynników pozytywnie wpływających na gotowość komunikacyjną osób starszych w środowisku klasowym. Czynniki te to między innymi zadowolenie wynikające z uczenia się języka angielskiego, wsparcie nauczyciela oraz spójność grupy językowej.

Rozdział piąty zawiera podsumowanie wyników przeprowadzonych badań oraz opis realnych i potencjalnych zmiennych istotnych w kształtowaniu gotowości komunikacyjnej w języku angielskim. Ponadto autorka przedstawia ograniczenia projektu badawczego oraz wskazówki dydaktyczne do pracy ze studentem w trzecim wieku. Rozdział jest zakończony podsumowaniem oraz sugestiami dotyczącymi dalszych badań z zakresu glottogeragogiki